

L'edició del BOE en català i criteris per a la traducció de textos legislatius

La publicació del BOE en català és el punt de partida del treball de criteris per a la traducció de lleis i altres normes. Aquest article comenta l'abast del treball que duu a terme un grup de professionals de la llengua de serveis lingüístics del sector públic. A més, a partir d'un exemple pràctic mostra com es tracten els casos que recull el treball.

El Reial decret 489/1997, de 14 d'abril (BOE 92, de 17 d'abril), permet que el *Butlletí Oficial de l'Estat* (BOE) publiqui la versió catalana (gallega o èuscara) de les lleis i altres normes generals. D'acord amb aquesta disposició, el 21 d'abril de 1998 l'Administració General de l'Estat i la Generalitat de Catalunya van signar un conveni de col·laboració per a la publicació de les lleis en català. Segons aquest conveni, l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions (EADOP) es responsabilitza de la traducció i el BOE, de la impressió i de la distribució, que en cap cas no ha de superar el termini d'un mes des de la publicació en castellà. Passats sis mesos des de la data de la signatura del conveni, aquest acord es pot ampliar a altres disposicions.

Per fer les traduccions, l'EADOP utilitza els suports externs d'un programa de traducció automàtica. D'aquest text inicial, lingüistes qualificats i especialistes en llenguatge jurídic i administratiu de l'equip de correctors de l'EADOP en fan la postedició. Per resoldre qüestions de terminologia, reben una atenció prioritària del TERMCAT, i per a altres qüestions de llenguatge jurídic, de la Secció d'Assessorament i Llenguatges d'Especialitat de la Direcció General de Política Lingüística.

A partir de la publicació del BOE en català va sorgir la proposta de crear un grup de treball que redactés uns criteris per a la traducció dels textos legislatius al català que ajudessin a resoldre les qüestions que apareixen en la traducció. Així doncs, la signatura de l'acord entre la Generalitat de Catalunya i el Govern de l'Estat pel que fa a la publicació en català al *Butlletí Oficial de l'Estat* de les normes estatals amb rang de llei, és el punt de partida del treball que us presentem.

La segona quinzena del mes de maig d'enguany, va tenir lloc una reunió a la Direcció General de Política Lingüística amb representants de diferents organismes públics responsables de l'edició en català de traduccions de textos legals. En aquesta reunió es va considerar que era un moment molt adequat per intentar fixar uns criteris de traducció per a aquests textos d'especialitat i difondre'ls entre les editorials públiques i privades de l'àmbit jurídic.

L'objectiu principal de les orientacions per a la traducció de textos jurídics és contribuir a la fixació i a la implantació del model del llenguatge jurídic català. Així, a partir dels elements que caracteritzen el llenguatge jurídic castellà, es proposen una o més solucions en català que s'adiguin amb el model fixat per a aquest llenguatge d'especialitat.

Com acabem de dir, en l'elaboració d'aquests criteris s'han tingut en compte els principis generals d'estil que caracteritzen el llenguatge jurídic català (claretat, precisió, senzillesa, economia del llenguatge, etc.). Ara bé, aquests criteris es poden aplicar quan cal fer una proposta que resolgui una construcció que no funciona de la mateixa manera en català que en castellà o que pot presentar més d'una solució en la llengua d'arribada –en aquest cas el català– sense necessitat de traïr l'original. Resumint aquest punt, podem dir que els criteris adoptats es basen en els principis d'economia (preferència per les formulacions breus i concises), de claredat (tenir present a qui s'adreça la norma i què disposa) i de precisió (ús de la terminologia i de la fraseologia pròpies de cada especialitat).

A la vegada, també s'ha intentat que en l'establiment d'aquests criteris de traducció, l'estil de les lleis estatals traduïdes al català i l'estil de les lleis del Parlament de Catalunya s'acostin tant com sigui possible. Si bé, com hem dit, hi ha qüestions formals i de redacció de les lleis de l'Estat que no es poden variar pel sol fet de sotmetre el text a una traducció.

D'altra banda, quan parlem del model fixat per al llenguatge jurídic català, fem referència a les recomanacions d'estil i a les convencions fixades per la CALA, és a dir, la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (indicacions de redacció, traducció, ús de majúscules i minúscules, abreviacions, fraseologia, terminologia, etc.), que s'han difós per mitjà de publicacions especialitzades (la col·lecció «Criteris Lingüístics», *Llengua i Administració*, *Llengua i Ús*, *Elaboració de normes* del Comitè Assessor per a l'Estudi de l'Organització de l'Administració, etc.), de materials elaborats per diferents serveis lingüístics i dels cursos de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya.

Inicialment els criteris es refereixen a les qüestions que plantegen solucions diferents entre les dues llengües i que han sorgit sistemàticament en el procés de traducció de les lleis i altres disposicions per a l'edició al *Butlletí Oficial de l'Estat* en català. Diem inicialment, perquè el treball està previst que es faci en més d'una fase. La primera, que es va iniciar a final de maig i es va acabar la segona quinzena de juliol, ha permès de tractar els aspectes següents:

- *Anàfores* (referències a elements del discurs que sovint dificulten la comprensió del text).
- *Ús de la passiva* (perifràstica, pronominal i participis passats).
- *Ús del gerundi* (usos inadequats amb valor de relatiu, de coordinació i final i usos adequats).
- *Nominalitzacions* (usos adequats i usos abusius).
- *Construccions perifràstiques* (usos adequats i usos que cal evitar).
- *Formes verbals* (futur d'obligació i imperfet i futur de subjuntiu).
- *Ordre dels elements de la frase* (alteració de l'ordre gramatical i frases excessivament complexes).

Tots aquests aspectes, que com podem veure són de sintaxi, es tracten d'una manera força pràctica. L'estructura amb què es presenta cada punt és la següent:

- *Identificació del problema* (descripció breu del problema i exemples d'ús reals).
- *Solucions possibles* (solucions per a cada un dels exemples anteriors).
- *Cal recordar* (apartat optatiu que recull observacions d'altres aspectes de la llengua relacionats amb el problema identificat i que també convé tenir en

Abast dels criteris

compte; per exemple: l'ús inadequat del pronom *ell, ella, ells, elles* no referit a persones és un advertiment que apareix en aquest apartat quan es parla de les anàfores).

Per posar un exemple pràctic, tot seguit reproduïm l'apartat *Soluciones posibles* referides al gerundi. La classificació que se segueix respon als usos que en fa el castellà que no funcionen en català (gerundi amb valor de relatiu, de coordinació i final).

2. Soluciones posibles

2.1. Gerundi de relatiu

Deberá remitirse el escrito notificando la denuncia.

S'ha de trametre l'escrit que notifica la denúncia.

Podrá pedir anotación preventiva el que en cualquier juicio obtuviese sentencia ejecutoria condenando al demandado, y el que, demandando en juicio ordinario el cumplimiento de cualquier obligación, obtuviera, con arreglo a las leyes, providencia ordenando el secuestro o prohibiendo la enajenación de bienes inmuebles.

Pot demanar l'assentament preventiu el que en qualsevol judici obtingui sentència executòria que condemni el demandat, i el que havent demandat en judici ordinari el compliment de qualsevol obligació, obtingui, d'acord amb les lleis, una provisió que ordeni el segrest o que prohibeixi l'alienació dels béns immobles.

2.2. Gerundi de coordinació

La Ley mantiene el concepto amplio de consumidor hasta ahora existente, abarcando tanto a la persona física como a la jurídica que sea destinataria final de los bienes y servicios.

La Llei manté el concepte ampli de consumidor que hi havia fins ara, i inclou tant la persona física com la persona jurídica que sigui destinatària final dels béns i els serveis.

Al pie de todo título que se inscriba en el Registro de la Propiedad pondrá el Registrador una nota, que exprese la calificación realizada, haciendo constar la protección judicial del contenido del asiento.

Al peu dels títols que s'inscriguin al Registre de la Propietat, el registrador hi ha de posar una nota que expressi la qualificació efectuada i hi ha de fer constar la protecció judicial del contingut de l'assentament.

La anotación preventiva de legados podrá hacerse por convenios entre las partes o por mandato judicial, presentando al efecto en el Registro el título en que se funde el derecho del legatario.

L'anotació preventiva de llegats es pot fer per conveni entre les parts o per mandat judicial i a aquest efecte s'ha de presentar al Registre el títol en què es fonamenti el dret del legatari.

2.3. Gerundi final

Cuando hubiere de hacerse la anotación de legados o de derecho hereditario por mandato judicial, acudirá el interesado al Juez o Tribunal competente exponiendo su derecho, presentando los títulos en que se funde y señalando los bienes que pretenda anotar.

Quan s'hagi de fer l'anotació de llegats o de dret hereditari per manament judicial, l'interessat ha de comparèixer davant del jutge o del tribunal competent per exposar-li el seu dret, per presentar-li els títols en què es fonamenti i per assenyalar-li els béns que vol anotar."

Grup de treball

Aquest treball es duu a terme amb la participació dels serveis lingüístics del Departament de Justícia, la Direcció General de Política Lingüística, l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions de la Generalitat, el Parlament de

Catalunya i la Universitat de Barcelona en representació dels serveis lingüístics de les universitats de Catalunya.

A partir del mes d'octubre el grup de treball ha reprès la seva activitat i està previst que abordi altres aspectes de sintaxi i d'altres plans de la llengua que plantegen dubtes. Tan bon punt hi hagi nous resultats i el treball estigui preparat per ser difós, us en donarem notícia.

Continuïtat del treball

L'edició del BOE en català no sols representa un reconeixement de la realitat plurilingüe de l'Estat, sinó que també fa possible disposar dels textos catalans oficials de la normativa de l'Estat perquè es pugui fer la cita de les lleis en català als llibres de text i a les aules, a les oficines de totes les administracions, als tribunals, als jutjats i als despatxos d'advocats i procuradors. Per això es considera tan important que les lleis oficials en català segueixin uns criteris unificats i compartits, perquè siguin el reflex d'una manera moderna de concebre el llenguatge jurídic pròpia de l'àmbit català.

